

IRLÄNSK SETTER , röd respektive röd & vit setter

Tips och råd till den nyblivne ägaren av irländsk setter

Innehållsförteckning:

Inledning

Vad är en irländsk setter?

SISK

Utvecklingsperioder

Fostran

Vardagsskötsel

Veterinärens tips

Checklista

Uppfödarens sida

Jaktträning

Jaktprov

Utställning

Rasstandard irländsk röd setter

Rasstandard irländsk röd & vit setter

Grattis till ditt val av valp!

Av någon outgrundlig anledning drar den nyblivne valpägaren till sig många självutnämnda ”förståsigpåare”. De öser ur sig mer eller mindre goda, ofta motsägelsefulla, råd. Själv står man där och känner sig villrådig - alla låter så kunniga. Ett bra tips är att lita på din uppfödare, ingen känner bättre till just den linjen av rasen och dess egenheter.

Vi hoppas att detta informationshäfte kompletterat SKK's ”Välkommen valp” och tillsammans med din uppfödarens alla goda råd skall hjälpa dig tillrätta som nybliven irländsk setterägare.

För den som vill fördjupa sig i ett visst ämne följer efter de flesta kapitlen tips på litteratur. Några av boktitlarna återkommer eftersom de behandlar fågelhundar ur flera aspekter.

Lycka till med din valp och välkommen till oss i Svenska Irländsk Setterklubben!

Styrelsen för SISK

Vad är en irländsk setter?

Irländsk setter tillhör gruppen Brittiska stående fågelhundar. Det är en jakthundsras vars huvudsakliga uppgift är att söka och finna hönsfågel (ripa, raphöns, fasan, tjäder och orre). Gemensamt för dessa fåglar är att de *trycker* för hund, det vill säga, när de upplever fara ligger de alldeles stilla för att inte upptäckas. När hunden känner kroppsvittring av fågel slår den om från galopp till att fatta *stånd*, den ”fryser” fast i stående ställning. Där skall den bli

kvar tills jägaren kommer fram. Då skall den *resa* på kommando det vill säga skrämman upp fågeln så att den flyger, och då kan fällas. I *uppflug* och skott måste hunden vara lugn. Dels för att inte själv riskera bli skjuten dels för att inte förstöra nya skottchanser på eventuell kvarliggande fågel.

Efter skott skall den på kommando *apportera* vilket innebär att hunden skall söka rätt på och hämta den fällda fågeln och avlämna den till jägaren.

Under flera hundra år har uppfödare målmedvetet arbetat för att förstärka och förbättra dessa anlag. En viktig egenskap är att hunden är samarbetsvillig eftersom den skall arbeta självständigt över stora ytor men ändå vara i god kontakt med sin förare. Samarbetsviljan gör den, liksom övriga fågelhundsraser, också till en mycket vänlig och tillgiven familjemedlem.

En annan viktig egenskap är den stora arbetslusten. Den måste irländaren få utlopp för annars kan energin omvandlas till rastlöshet. Typiskt för rasen är att vara lugn och behaglig hemma och påtagligt livlig utomhus.

Utan stor jaktlust och instinkten att fatta stånd för fågel är det inte någon rastypisk irländsk setter. Det måste man ha klart för sig oavsett vad man tänkt använda sin hund till. Jaktlusten omfattar även till exempel rådjur och harar som man genom dressyr måste lära hunden att ignorera. Det är en aktiv ras som kräver en aktiv ägare.

Svenska Irländsk Setterklubben - SISK

SISK är den officiella specialklubben för irländsk setter. Klubben grundades redan 1910 och är ansluten till Svenska Kennelklubben.

Vi har ansvar för två raser - irländsk röd setter och irländsk röd & vit setter. Klubbens övergripande mål är att främja avel av mentalt och fysiskt sunda, jaktligt och exteriört fullgoda hundar samt att bevara och utveckla de rastypiska egenskaperna.

Fågelhundsklubbarnas Arbetsutskott - FA

SISK ingår i Fågelhundsklubbarnas Arbetsutskott - FA, som är ett samarbetsorgan mellan specialklubbarna för brittiska stående fågelhundar.

Genom FA har vi ett rikstäckande nät av aktiva lokalklubbar. Dessa arrangerar officiella utställningar och jaktprov, anordnar dressyrkurser och träningsdagar. Andra aktiviteter kan vara klubbmästerskap, apporttester, lerduveskjutning, föredrag m.m. Aktiviteterna är till för alla raser och medlemmar tillhörande FA.

Som medlem i SISK får du bl.a.

- tillgång till din lokalklubbs verksamhet; utbildning, träning och inte minst - givande samvaro med andra hundägare som har samma intresse som du själv.
- rätt att delta i officiella jaktprov och utställningar som arrangeras över hela landet.
- tidskriften *Avance* som utkommer fem gånger om året, fyra tidningar och en innehållsrik årsbok med bl.a. rapporter från andra länder, återblick över vad som hänt raserna under året, stambok med alla hundars resultat från officiella jaktprov och utställningar samt alla jaktprovskritiker under året.
- kostnadsfri rådgivning i avelsfrågor och tillgång till avelsrådets rasdata.
- en kontaktperson som hjälper dig till rätta och svarar på dina frågor och funderingar.

Klubben är till för alla som aktivt eller passivt vill stödja arbetet för en rastypisk irländsk setter

Vi hälsar dig varmt välkommen som medlem i SISK!

VALPENS UTVECKLINGSPERIODER

0-3 veckor

När valpen föds är den både blind och döv och helt solitär d.v.s. den har ännu ingen kontakt med omvärlden. Dess behov de första veckorna är värme och mat. Det ombesörjer tiken som också, genom att slicka den på magen, ser till att valpen sköter sina behov. Under den tredje veckan börjar den stora förändringen. Valpen blir medveten om omvärlden. Den har öppnat sina ögon och därmed fått syn och börjar höra. Valpen börjar göra de första små tafatta försöken till kontakt med sina syskon.

3-7 veckor präglingsfasen

Under denna tid lär sig valpen vilken art den tillhör. Men vi ger den dubbel prägning vilket är viktig för hundens roll hos människan. Den betraktar både oss människor och hundar som artfränder.

Det är viktigt att valpen kommer i kontakt med människor under denna period eftersom det är nu grunden läggs för att valpen skall få möjligheter att utvecklas till en välanpassad och harmonisk individ.

8-12 veckor socialiseringsfasen

Det är nu valpen i allmänhet kommer till sin nya flock. Den är präglad på såväl hundar som människor.

I en vild flock börjar valparna fostras av sina föräldrar i denna ålder. Hanen tar en stor del av ansvaret medan tiken ofta är ganska trött på valparna. Det är därför det är lämpligt att vi tar hem valpen under denna period och börjar fostra den såsom goda flockledare. Valpen söker efter en ny auktoritet att underordna sig och det är vår plikt att överta den rollen. Vi skall vänligt men bestämt lära den var olika gränser går för dess beteende.

Betänk att det positiva och negativa valpen lär sig under denna period ligger till grund för hur den vuxna hunden kommer att fungera resten av livet.

12 veckor -6 månader inlärningsfasen

Under perioden 12-16 veckor har valpen en liten dominansperiod då den gör försök att klättra på rangskalan och testar ditt ledarskap och provar om gränserna går att tänja.

Från 16 veckor - 6 månader går valpen in i en lugnare period. Kännetecknande för hela denna tid är valpens stora behov av att lära sig saker och det den nu lär, lär den för livet. Det är dumt att inte utnyttja denna kunskapsörst. Lär vi inte valpen saker lär den sig själv och vad den då lär sig är förmodligen mest sådant som vi kallar olater. Man kan utnyttja leken och med mjuka metoder lära in i princip alla de kommandon man vill att hunden skall kunna som vuxen.

7-10 månader fysisk könsmognad

Din hund har nu stor produktion av hormoner. Tiken löper för första gången och hanen börjar lyfta på benet och markerar revir. Det är dock inte ovanligt att en irländsk setter dröjer med detta ytterligare några månader upp till ett halvår. Under denna tidsperiod blir många unghundar osäkra. Sådant den tidigare ej reagerat för kan den nu uppleva som farligt. Tänk på att inte trösta valpen, det bara förstärker osäkerheten. Prata istället uppmuntrande till den och visa att du inte är rädd. Ibland är det bäst att bara nonchalera det som hunden blivit rädd för. Det är endast en naturlig fas i utvecklingen och inget att oroa sig för. Var valpen lugn och trygg innan denna period kommer den med all säkerhet att åter bli det.

10-17 månader dressyrperiod

Din hund har nu stabiliserats i utvecklingen såväl psykiskt som fysiskt och den regelrätta dressyren kan nu lämpligen påbörjas likaväl som en mer rationell motionering med syfte att bygga upp muskler och kondition. Är årstiden den rätta (vår och höst) så jakttränas nu lämpligen unghunden.

17-24 månader psykisk könsmognad

Nu kommer ytterligare en dominansperiod då unghunden blir psykiskt köns mogen. Den testar åter omgivningen och din roll som flockledare kan ifrågasättas. Det är nu extra viktigt att du visar ditt ledarskap. Den får inte tillåtas att spela ut sin dominans. Undvik att komma i kampsituationer under denna period. Låt dig inte provoceras, jämför unghunden med en odräglig tonåring. Det är inte direkt typiskt för en irländsk setter att vara speciellt dominant, men undantag finns.

VALPFOSTRAN

Uppfostran startar direkt

Då valpen kommit till sin nya familj är den i allmänhet 8-12 veckor och befinner sig i inlärningsfasen och därför extra mottaglig för allt vad vi lär den. Det gäller att redan från början ge den goda vanor. Vi skall nu med varlig men bestämd hand lotsa valpen rätt i livet och förklara vad som är tillåtet och förbjudet. Vi tar över tikens roll som uppfostrare och flockledare. Försök att efterlikna tikens beteende så mycket som möjligt. Du skall vara **tydlig**, valpen skall aldrig tvivla på om den gjort rätt eller fel.

Ta i din hund, bestämt om så behövs. Hunden mår bättre och förstår lättare om du talar på hundjurens eget språk, det fysiska. Tjata aldrig, oftast räcker ett bestämt nej, ibland förstärkt med en lätt ruskning i nackskinnet. Däremot får aldrig tillrättavisningarna bli av den art att valpen blir kuvad. Valpar är som barn, det finns änglar och små värstingar och fostran måste anpassas till individen. Fråga din uppfödare redan när du hämtar valpen hur man upplevt just din valp.

Det är stor skillnad på fostran och regelrätt dressyr men en god uppfostran är den bästa grunden för all vidare dressyr. Att vara lydig och uppmärksam blir naturligt för den hund som aldrig upplevt något annat.

Var tydlig mot valpen, då blir den trygg. En trygg valp har lättare för att tillgodogöra sig fostran och blir då mer lättdresserad. Slutresultat en stolt hund - som med högt huvud och viftande svans gör vad man lärt den.

Koppelvana

Det första halsbandet får ej vara av strypmodell utan skall vara ett relativt brett och "snällt" halsband. Valpen kommer förmodligen sätta sig ner, se bekymrad ut och klia sig på halsen första gången den får på sig halsbandet. När den accepterat halsbandet sätt på ett koppel och bevärma dig med lite godis och en portion tålamod. En del valpar följer genast glatt med medan andra sätter sig på hasorna och vägrar gå medan någon betar sig som en oinriden häst och spelar ut hela sitt register av hopp och krumbukter. Låt den vänja sig, locka med rösten och förstärk med en godbit. Beröm när valpen kommer med. Håll ej på mer än några minuter åt gången. Efter ett par pass har valpen vant sig vid halsband och koppel.

Valpövningar för en stående fågelhund

Man kan lära en liten valp praktiskt taget alla de kommandon som behövs för jaktdressyren men man gör det helt utan tvång, bara genom beröm och godis. Nedanstående övning kan man gärna göra dagligen.

Sätt på koppel, håll en godbit ovanför valpens huvud samtidigt som du säger "**sitt**" håll emot med kopplet om den vill hoppa. Efter en stund sätter sig valpen. Ge den godis och beröm.

Inkallning, gå ut i kopplets längd blås en inkallningssignal (förslagsvis två korta signaler) med en visselpipa, och ta några korta steg bakåt. Valpen kommer som ett skott och får beröm och godis.

Avancekommandot (används när hunden skall resa fågel). Håll kvar valpen med handen runt bringan. Gör den uppmärksam på din andra hand. Kasta en godis en liten bit samtidigt som du säger ett kort snärtigt "**jah**" och släpper taget om valpen som slänger sig fram mot godbiten.

För **liggövningen** behövs lite rekvisita i form av en låg pall eller dylikt. Visselpipan i munnen (eller använd rösten), kopplet i ena handen och godis i den andra som man håller under pallen så att valpen ser den. När valpen slänger sig ner för att ta den, vissla (förslagsvis en lång signal) eller säg "**ligg**". Valpen måste lägga sig för att komma in under pallen och får då godis och beröm.

Efter bara några gånger har valpen lärt sig kommandoorden, den älskar övningarna och den är inte tvingad till något, men lär sig att samarbeta. Det är lagom att sluta dessa övningar när valpen är sex månader och könsmognaden begynner.

Inkallning

Gå korta promenader med valpen lös från början. Tänk på att det är valpen som skall vänja sig vid att hålla kontakt med dig och inte tvärtom. Nöj dig med ett par inkallningsövningar per promenad och passa på att göra dem när du är säker på att valpen kommer. Annars lär den sig bara att vara olydig. För en irländsk settervalp är det de mest underbara som finns att springa. Vänj den från början att vara lös så den inte upplever det som något märkvärdigt.

Stanna

Lär valpen kommandot "**stanna**" på ett naturligt sätt. När Du öppnar ytterdörren får valpen lära sig stanna och vänta på tillåtelse att gå ut eller in istället för att bara rusa på. Likaså i och ur bilen - det är en billig livförsäkring. Är valpen matglad kan man även göra en övning i

samband med måltiderna. Sätt valpen, ställ ner matskålen, låt den sitta och vänta en liten stund, säg därefter **"jah"**. Den övningen befäster ledarskapet, lär in avancekommandot och är samtidigt ett utmärkt sätt att träna passivitet.

Nej

Ordet nej betyder "avsluta genast pågående verksamhet". Med andra ord ett universalkommando som säger att du är missnöjd med vad valpen håller på med. Det kan vara att den biter på något otillåtet, går utanför tomten, försöker börja äta utan tillåtelse etc. Säg **ett** kort snärtigt nej - tjata aldrig!

Lästips:

Fågelhundar jakt & dressyr av Sten Christoffersson

Hundskolans Valpbok av Erik Wilsson

Hundskolan hjälper dig med 99 valpproblem av Barbro Börjesson

VARDAGSSKÖTSEL

Rumsrenhet

De flesta nyblivna valpköpare oroar sig mest för rumsrenheten. När det gäller irländsk setter är det onödigt. Få raser är så lätta att få rumsrena.

Det gäller bara att vara extra uppmärksam de första veckorna. Så fort valpen vaknar, har ätit eller har lekt en stund skall man ta ut den. Kan du inte gå ut omedelbart lyft upp valpen under tiden. Oftast ser man på valpen att det är dags. Den stannar upp och ser lite villrådig ut eller springer runt lite obeslutsamt.

Gå omedelbart ut med valpen och låt den göra ifrån sig, gärna på ett och samma ställe som den efter ett tag förknippar med rastning. Beröm den lugnt när den gör ifrån sig ute.

Händer det olyckor inne gör ingen affär av det utan torka bara upp och tänk på att det var ditt fel, du var inte tillräckligt uppmärksam.

Sömn och sällskap

Valpar har ett stort **sömnbehov**, de växer mycket fort under en kort tid och mycket energi går åt till detta. En aktiv irländsk settervalp kan till och med ibland behöva hjälp med att varva ner. Ge valpen från början en lämplig liggplats. Där får den aldrig störas. Denna regel är speciellt viktigt i barnfamiljen.

Valpen vill ha mycket **sällskap** och behöver känna flockgemenskap. När den blivit trygg i sin nya miljö måste den också vänja sig att vara ensam. Gå ifrån den korta stunder i början och passa på när valpen är trött och avkopplad.

Motion och aktivitet

Valpen skall från början inte regelrätt motioneras men irländsk setter har ett mycket stort rörelsebehov. Låt valpen i början själv bestämma tempo i lek och aktivitet. Promenaderna är i början mest ägnade att skapa god kontakt mellan hund och ägare.

En valp av en så aktiv ras som irländsk setter skall inte aktiveras med lekar som varvar upp den utan gör hellre då tidigare beskrivna övningar för en stående fågelhund. Tänk på att all lek är förberedelser för valpen att fungera som vuxen och dessa fågelhundsövningar uppfattas som givande lek av valpen.

Hälsokontroll

Valpar har stort behov av kroppskontakt. Ta i valpen, lär den att känna tillit för dina händer. Vänj valpen vid en regelbunden hälsokontroll. Kontrollera öron, ögon, tänder, tassar, klor, hud och päls. Känn igenom kroppen, på detta sätt vänjer sig valpen vid att undersökas, vilket din veterinär kommer att tacka dig för. Du lär också känna din friska hunds kropp och kommer lättare märka om något är fel.

Klor och tassar

Gör till rutin att regelbundet en gång i veckan klippa valpens klor. Förmodligen har uppfödaren redan påbörjat denna vana från en veckas ålder. Valpen är då van och ser det som en naturlig procedur. Du blir snabbt säkrare ju mer rutin du får. En del hundägare är rädda för att klippa fel men klipper man regelbundet, endast den yttersta udden, så minskar risken för felklipp. Är olyckan framme och det börjar blöda, gör inte någon stor affär av det. Trösta framförallt inte för då tycker valpen garanterat synd om sig.

Klorna skall vara kortklippta, det minskar risken för brutna eller spräckta klor som är mycket smärtsamt och tar lång tid att läka.

När du klipper klorna, passa på att kontrollera trampdynorna och huden mellan tårna. Saltade vägar kan gå hårt åt tassarna. Är trampdynorna torra eller har sprickor är det bra att smörja dem med tassalva.

Tänder och bett

Valpen föds tandlös. Under fjärde till sjätte levnadsveckorna kommer mjölktänderna fram. Dessa ersätts med permanenta tänder vid 4-7 månaders ålder. Gör det till en vana att titta på valpens bett. Irländsk setter skall ha saxbett d.v.s. de övre framtänderna skall nå precis över tänderna i underkäken. När valpen ömsar tänder är det bra att kontrollera att alla tänder verkligen byts.

Tandsten bildas lätt. Antingen kan man vänja valpen vid att du borstar tänderna på den eller så väljer man den lättaste metoden, både för sig själv och valpen. Man ger den tuggben då och då, det brukar hålla tandstenen i schack.

Öron och ögon

Ta för vana att titta och lukta i öronen. Ett friskt öra innehåller mer eller mindre vax och ibland lite smuts, men det luktar inte illa. Är örat smutsigt skall det rengöras. Använd öronrengöring som finns att köpa hos veterinär eller på välsorterade apotek. Den löser upp vax, även det som sitter längst in mot trumhinnan. Gör sen rent ytterörat försiktigt med en bomullstuss på fingret, undvik topz då dessa lätt skadar huden och för ner vax i hörselgången. Har valpen rikligt eller illaluktande sekret i hörselgången, som snabbt fylls på trots rengöring, bör du kontakta veterinär. Likaså om den går och ruskar på huvudet eller kliar sig intensivt runt öronen.

Slemhinnorna runt ögonen skall vara ljusrosa, ej röda och irriterade. En liten mörk torr ”skrott” i ögonvrån är helt normalt. Om ögonen rinner eller är variga sök veterinär. Om hunden kniper med ett eller båda ögonen, som ofta är ett tecken på smärta, kontakta veterinär snarast.

Ta tempen

Om hunden verkar hängig och sjuk är det bra att ta reda på om den har feber. Detta är ofta en fråga man får om man kontaktar en veterinär per telefon. Tempen tas med en termometer i ändtarmen, normalt ligger den mellan 38-39°C. Det går inte att avgöra om en hund har feber eller inte på om dess nos är fuktig och kall eller torr och varm. Tag gärna tempen på hunden när den är frisk så att du vet vad den har för normaltemperatur.

Pälsvård

Många valpköpare blir besvikna första gången de ser en irländsk setterkull. Färgen är tråkigt ljusbrun och strukturen lite luddig - sött men inte den röda blanka päls man förknippar med rasen. Lugn, detta är valppälsen som snart fälls och därefter kommer den ordinarie röda pälsen fram.

Irländsk setter har en lättskött päls som i allmänhet saknar underull. Pälsen skall, enligt rasstandarden, vara måttlig lång på kroppen. Det räcker med att borsta pälsen någon gång i veckan. På öronen, benens baksidor, under buken och på svansen bildas fanor och behäng. Dessa kammars regelbundet annars kan det bildas tovor. Vänj valpen från början med kamning och borstning. Den vuxna hunden fäller sin päls två gånger om året.

Man skall inte schamponera hunden i onödan, det torkar ut det naturliga fettlagret som skyddar mot väta och kyla. Lukta på hunden och känn efter om pälsen är fet och smutsig. Normalt räcker det med att skölja av hunden med bara vatten.

Utfodring

Följ uppfödarens råd när det gäller utfodring. Åtta veckor gamla valpar brukar få mat fyra gånger per dag. En valp skall inte vara i alltför högt hull. När valpen börjar växa på höjden är det ingen idé att försöka få tillbaka babyhullet som den hade när du fick hem den. I så fall växer den bara ännu snabbare och det ökar risken för skelettskador. Man kan aldrig blint följa anvisningar på foderpåsen utan måste också titta på hur valpen ser ut i hullet och ta hänsyn till detta.

VETERINÄRENS TIPS

Kräkningar och diarré

Vid upprepade kräkningar eller diarré bör den vuxna hunden svältas under 1-2 dygn. Riklig tillförsel av vätska är däremot nödvändig. Risken för uttorkning är stor, speciellt hos valpar. Får hunden inte behålla vätska kontakta veterinären.

När magfunktionen stabiliserats ska man successivt återgå till den normala utfodringen. Börja med små portioner väl kokt grötris, flera gånger per dag. Tillsätt efterhand små mängder kokt fisk eller kött. Verkar magen stabil, börja blanda in små mängder av det normala fodret.

Återuppstår problemen kontakta veterinären.

Fästingar och ohyra

Fästingburna infektioner har blivit allt vanligare. Under sommarhalvåret bör man dagligen känna igenom pälsen och avlägsna eventuella fästingar. Ju fortare fästingen avlägsnas desto mindre risk för överföring av smitta. Det är inte svårt att ta bort en fästing antingen med fingrarna eller med en speciell fästingpincett. Det finns också medel att behandla hunden med i förebyggande syfte, både receptfritt och receptbelagda preparat på apoteket.

Löss sprids lätt mellan hundar och idag när det är vanligt med umgänge hundar emellan så sprids denna ohyra snabbt. Däremot sprids inte lus mellan hund och människa. Det finns receptfria schampon som kan fungera. Annars finns receptbelagda medel att tillgå.

Inälvparasiter

Den vanligaste inälvsmasken hos hund är spolmask. Praktiskt taget alla valpar har spolmask. Alla valpar bör därför avmaskas första gången före 3 veckors ålder med avmaskningsmedel mot spolmask, därefter upprepas avmaskningen med lämpligt intervall till 3 månaders ålder, senare avmaskas hunden bara i samband med konstaterad spolmaskinfektion. Vuxna hundar utvecklar en immunitet mot spolmask vilket gör att de sällan har problem av spolmaskinfektion.

Avmaskning mot bandmask ska ske om man ska åka med hunden utanför Sveriges gränser. För mer information se Jordbruksverkets hemsida.

Hosta

Så kallad kennelhosta uppträder ofta regionalt. Det överförs ofta lätt på ställen där många hundar samlas.

Om din hund börjar harkla sig och därefter får torrhosta bör du misstänka kennelhosta. Sjukdomen går ganska snabbt över. Det viktiga är att hunden hålls i stillhet under tiden, ta tempen om du tycker att hunden verkar hängig. Motioneras den hårt kan det lätt uppstå allvarliga följsjukdomar t.ex. hjärtmuskelinflammation.

Hälta

Det är inte så vanligt med hältor hos växande irländska settrar men uppstår det kan man misstänka panosteit ibland kallat ”växtvärk”. Det är benhinnorna som är inflammerade. Detta tillstånd är mycket smärtsamt men är dessbättre helt ofarligt och går över av sig självt.

Höftledsdysplasi (HD)

HD är en till stor del ärftlig rubbning i höftledens utveckling som drabbar många hundraser, däribland irländsk setter. När hunden är minst ett år men gärna ytterligare något halvår äldre bör höftlederna röntgas. Röntgenbilden avläses enligt en 5-gradig skala där A och B betyder att höfterna är utan anmärkning medan C, D och E är olika grader av dysplasi. Resultatet registreras hos Svenska Kennelklubben och är officiellt.

Det finns två goda orsaker till att man bör röntga sin irländare. Dels får du reda på din hunds HD-status, vilket kan påverka hundens livsvilkor. Dels är det till stor nytta i arbetet att minska förekomsten av höftledsdysplasi hos irländsk setter, oavsett om din hund är avsedd för avel.

Ormbett

Håll hunden i stillhet och uppsök veterinär snarast. En ormbiten hund behandlas i regel med cortison. Det är inte ovanligt med sena reaktioner efter ormbett. Ansträng därför inte hunden med jaktträning eller annan regelrätt träning den närmaste månaden efter ett ormbett.

Vaccinationer

Valpen har fått en vaccination vid 7-8 veckors ålder mot parvovirus. Vid 12 veckor bör den vaccineras igen mot parvovirus samt mot valpsjuka och HCC, en så kallad trippelvaccination. Därefter bör den vaccineras mot parvovirus, valpsjuka och HCC vid 1 års ålder och sedan årligen mot parvovirus och vartannat år mot valpsjuka och HCC. Avvikelser från dessa rekommendationer förekommer bl.a. beroende på val av vaccin typ, hör efter med din uppfödare eller veterinär. För prov och utställning skiljer sig reglerna från dessa rekommendationer, samt även vid utlandsresa.

Lästips:

Hälsoråd för hund - från apoteket
Är hunden sjuk av Birgitta Wikström

CHECKLISTA

- ✓ veterinärbesiktning / intyg (ej äldre än 7 dagar)
- ✓ vaccinering
- ✓ avmaskning
- ✓ köpeavtal
- ✓ stamtavla - registrering i Svenska Kennelklubben
- ✓ ID-märkning
- ✓ försäkring
- ✓ höftledsröntgen
- ✓ matlista
- ✓ valpfostran

✓ skötselråd

✓ medlemskap i SISK

UPPFÖDARENS SIDA (för matlista, vaccinering, avmaskning m.m.)

(sida för uppfödaren att fylla i egna anteckningar)

REGISTRERINGSBEVISET - STAMTAVLAN

Alla hundar som är registrerade i Svenska Kennelklubben (SKK) får ett eget registreringsbevis. Det innehåller många uppgifter. Först och främst hundens namn och registreringsnummer som är identiskt med det obligatoriska ID-numret, förutom att födelseåret har en bokstavskod i ID-numret.

Registreringsbeviset innehåller även din hunds stamtavla i tre generationer. På stamtavlan finns en hel del förkortningar som det kan vara bra att känna till. Några vanliga titlar är t.ex. SUCH = Svensk Utställningschampion. Är S utbytt med N, DK eller SF betyder Norsk, Dansk eller Finsk dito. Int är förkortning på Internationell och hunden kan vara IntUCh eller dito jaktchampion. SJCH = Svensk Jaktchampion, i övrigt samma landskoder som ovan. FTCH = Field Trial Champion, är beteckningen för jaktchampion i Irland och Storbritannien. IrSHCh och GBSHCh = Show Champion, så betecknas utställningschampion i Irland och Storbritannien.

H, *, A eller B betyder att hundens höftleder är röntgade och utan anmärkning. C, D, E visar på olika grader av höftledsdysplasi.

J framför namnet betyder att hunden är jaktprovsmriterad.

På utställningar och prov begär oftast arrangören att du visar stamtavlan som är hundens ID-handling.

JAKTTRÄNING

Detta häfte ger inte utrymme för att beskriva hur dressyr och träning av irländsk setter går till. Det finns dessutom många olika skolor beträffande hur man dresserar stående fågelhundar och var och en blir salig i sin tro. Det är svårt som nybliven setterägare att veta hur man skall göra eller vem man skall lita på. Människor är liksom hundar olika och det som känns rätt och naturligt för den ena dressören upplevs som fel av någon annan. Det finns en mängd kurser och träningsläger både privata och i klubbregi. Be din uppfödare eller kontaktperson om tips på lämpliga kurser. Du får lyssna och lära och efter ett tag komma fram till din egen modell som passar just ditt kynne. Man kan inspireras av de många duktiga fågelhundsdressörer som finns men försök aldrig härma någon, då blir resultatet inte lyckat.

Träningen får anpassas lite till när på året valpen är född och hur tidigt utvecklad den är men som generellt råd kan man säga att den mer systematiska träningen lämpligen påbörjas i ettårsåldern. Unghunden är då fysiskt mogen, den bör vara väluppfostrad och genomgått en dressyrkurs. Lokalklubbarna anordnar dressyrkurser som är specialiserade för stående

fågelhundar. Brukshundsklubben anordnar dressyrkurser runt om i hela landet öppna för alla raser.

Fågelhundens dressyr måste vara mer eftertrycklig än den vardagslydnad som räcker för en sällskapshund. Jaktlusten är stor och skall lydnaden fungera inför vilt måste hunden vara ordentligt genomarbetad. Tänk på att du och dina kommandon skall konkurrera med bortflyende ripor eller ett rådjur som frestande hoppar framför din jaktglada unghund - då måste det ligga allvar bakom kommandoorden. Även den färdigdresserade hunden behöver återkommande repetitionsövningar innan jaktsäsongen startar.

Lästips:

Fågelhundar Dressyr & jakt av Sten Christoffersson

Den stående fågelhundens ABC & D av Johan B Steen Erik Wilsson

Jakten med fågelhund av C.M. Pay

JAKTPROV

Främsta avsikten med jaktproven är att bedöma och värdera hundarnas rastypiska jaktegenskaper till grund för det fortsatta avelsarbetet.

Jaktproven för brittiska stående fågelhundar anordnas av FA och dess specialklubbar. SISK anordnar årligen sitt huvudprov. Sammanlagt ges medlemmarna ett 40-tal provtillfällen fördelade över hela landet. Proven utannonseras i Avance.

De klasser man startar i är unghundsklass (ukl) 9-24 månader, öppen klass (ökl) samt segrarklass (skl) som är öppen för hund som tilldelats 1:a pris i öppen klass. Dessutom finns de prestigefyllda unghundstävlingarna Svenskt Derby och Fjällpokalen.

Jaktproven äger rum under jaktliknande former och fågel fålls över hundarna utom i unghundsklass och vid vårprov. Hundarna släpps parvis. Unghundsklass och öppen klass är rena kvalitetsklasser d.v.s. hundens prestation mäts endast mot regelverket och någon jämförelse med partnern sker ej. Prisvärderarna är 1:a, 2:a och 3:e pris. I segrarklass däremot är det konkurrens hundarna emellan och stundtals kan rafflande slutstrider uppstå. Vinnaren kan om prestationen är högklassig tilldelas certifikat. Tre certifikat tillsammans med utställningsmerit (lägst 2:a pris) gör en irländsk setter till Svensk Jaktchampion - en verklig exklusiv titel.

Egenskaper som bedöms är fart, stil och galoppaktion. Förutom att det är estetiskt tilltalande ingår klart ändamålsenliga värderingar i en friktionsfri galopp. Söket skall vara energiskt med tydligt begär att finna vilt. Ett självständigt sök anpassat till terrängen där hunden vänder rätt mot vinden premieras. En god viltfinnarförmåga är förutsättningen för en effektiv jakt och värderas därför högt. När sedan fågeln är lokaliserad gäller det att behandla den rätt, att inte stöta utan att fatta stånd och att veta exakt var fågeln finns samt att resa villigt men behärskat och precis så att goda skottmöjligheter ges. Lydnaden och samarbetsviljan bedöms under hela provet. Det finns många frestelser men den vuxna hunden måste ignorera allt hårvilt och ej heller förfölja flygande fågel. Det är alltså en rad moment som måste fungera och fallgroparna är många. För att pris skall utdelas krävs alltid ett godkänt fågelarbete med skott. Proven sker vanligtvis på fält eller fjäll men även skogsprov förekommer men då med något annorlunda regler, bl.a. sker ej parsläpp utan hundarna släpps en och en i sök.

Jaktproven är mycket publikvänliga eftersom det mesta sker för öppen ridå. Förutom dess seriösa syfte som avelsutvärdering är det spännande tävlingstillfällen där deltagarna under gemytliga former får tillfälle att träffa likasinnade och jämföra den egna hunden med andra.

Är du intresserad av jaktprov men osäker på vad som krävs och hur det praktiskt går till - kontakta din uppfödare eller klubbens kontaktperson. Åk gärna och titta på ett prov som publik. Du kan då i lugn och ro se vad som förväntas av dig och din hund.

Lästips:

Jaktprovsregler vid fältprov och fjällprov samt skogsprov för brittiska stående fågelhundar utgivna av FA

UTSTÄLLNING

Varje år anordnas många utställningar i vårt land. För att få ställa ut på officiell utsällning krävs medlemskap i arrangerande klubb. Resultaten registreras hos Svenska Kennelklubben (SKK). SISK och FA's lokalklubbar anordnar ett 20-tal utställningar årligen runt om i landet. Utställningarna annonseras i Avance.

Domarens uppgift är att utifrån rasstandarden väga fel och förtjänster och prissättningen sker enbart med hänsyn tagen till hur hunden vid bedömningstillfället framstår och uppträder. Det gör att prisvärdeerna kan variera från gång till gång.

Domaren bedömer hunden i stillastående och i rörelse (trav). Bettet kontrolleras och domaren känner igenom hunden med händerna. Träna din hund genom att någon utomstående får agera domare och titta på bettet och ta i hunden. Öva den att springa i trav, helst på löst hängande koppel. Lär den att stå fint, allt för att hunden skall vara till sin fördel i utställningsringen. När man visar hund på utställning så springer man alltid i en ring motsols med hunden till vänster om sig.

Inför utställningen bör man tänka på att pälsen skall vara ren, blank och välansad. Hullet lagom, varken mager och absolut ej tjock. Klorna skall vara kortklippta.

Utställning

Valpklass 6–9 månader (inofficiell klass som inte stambokförs)

Denna klass är endast öppen för hund som den dag den ställs ut uppnått 6 månaders ålder men inte fyllt 9 månader.

Juniorklass 9–18 månader (junkl)

Denna klass är öppen för hund som den dag den ställs ut uppnått 9 månadersålder men inte fyllt 18 månader.

Unghundsklass 15–24 månader (ukl)

Denna klass är öppen för hund som den dag den ställs ut uppnått 15 månaders ålder men inte fyllt 24 månader.

Bruks- respektive jaktklass 15– månader (bkl/jkl)

Denna klass anordnas för raser för vilka det finns rasspecifika prov och är öppen för provmeriterad hund som den dag den ställs ut uppnått 15 månaders ålder.

Den jaktprovsmeriterade irländaren har tillträde till jaktklass. 1:a pris i denna klass ger tillträde till jaktkonkurrenssklass. Det är i denna klass certifikaten utdelas. Tre certifikat på utställning, 1:a pris i öppen klass på jaktprov gör en irländsk setter till Svensk utställningschampion.

Öppen klass 15– månader (ökl)

Denna klass är öppen för hund som den dag den ställs ut uppnått 15 månaders ålder.

Championklass 15– månader (chk)

Denna klass är öppen för hund som tilldelats internationellt, svenskt eller annat av SKK godkänt nationellt utställningschampionat och som den dag den ställs ut uppnått 15 månaders ålder.

Hund som tilldelats svenskt utställningschampionat får anmälas endast i championklass alternativt i bruks-/jaktklass om hunden innehar den provmerit som krävs eller veteranklass om hunden den dag den ställs ut uppnått 8 års ålder.

Veteranklass (vetkl)

Denna klass är öppen för hund, som den dag den ställs ut uppnått 8 års ålder.

Avelsklass (avelskl)

Denna klass är öppen för; hanhund som deltar med en grupp om fyra avkommor undan minst två tikar eller tik som deltar med en grupp om fyra avkommor.

Uppfödarklass (uppfkl)

Denna klass är öppen för en grupp om fyra hundar av samma som har ett och samma kennelnamn eller är uppfödda av en och samma person eller grupp av personer.

Prissättning i kvalitetsbedömning

Excellent= Utmärkt

Very Good= Mycket God

Good= God

Sufficient= Godtagbar

Disqualified= Diskvalificerad

KEP= Kan ej prissättas (tex om hunden är halt, ej i kondition eller omöjlig att hantera)

Konkurrenssklass

I konkurrensbedömning deltar endast hundar som tilldelats lägst Very good, dvs Excellent eller Very good. Om minst fyra hundar erhållit kvalitetspriset Excellent kommer inte hundar med Very good att tas in i ringen för konkurrensbedömning. I konkurrenssklass kan certifikatkvalité utdelas samt hederspris till Valpklass, Avelsklass och Uppfödarklass.

Konkurrensbedömning innebär att i klassen deltagande hundar inbördes placeras i ordningen 1:a, 2:a, 3:a och 4:a.

Hund som tilldelats certifikatkvalité (CK) skall tävla vidare i bästa hane/bästa tikklass. Certifikat utdelas i bästa hanhunds-/bästa tikklass till bästa hund som är berättigad att tävla om certifikat.

För att en Irländsk Röd Setter/Röd och Vit Setter ska erhålla sin titel

Svensk Utställningschampion (SUCH) krävs något av följande:

Alternativ 1:

Tre certifikatkvalitetspriser (Ck) erhållna i jaktkonkurrenssklass (jkk) i Sverige utdelade av minst två domare. Minst ett av certifikatkvalitetspriserna ska ha utdelats vid officiell utställning inom specialklubben eller FAs organisation.

Minst ett av certifikatkvalitetspriserna ska ha utdelats tidigast när

hunden uppnått åldern 24 månader och en dag.
Ett 1:a pris öppen klass på jaktprov i något nordiskt land.

Alternativ 2:

Två certifikatkvalitetspriser (Ck) erhållna i jaktkonkurrensklass (jkk) på utställning i Sverige utdelade av minst två domare. Minst ett av certifikatkvalitetspriserna ska ha utdelats tidigast när hunden uppnått åldern 24 månader och en dag.

Ett certifikat på jaktprov i Sverige, därutöver ytterligare ett certifikat eller Ck. Dessa ska vara utdelade av minst två domare.

Minst en championatgrundande merit ska ha utdelats på prov i Sverige där fågel får fällas. Den andra championatgrundande meriten kan utbytas mot likvärdig merit i något nordiskt land. Minst en championatsgrundande merit ska ha utdelats på prov som är öppet för samtliga brittiska fågelhundar. Minst en championatsgrundande merit ska ha utdelats efter 2007-01-01.

Mer information om utställning hittar man i foldern Utställning & Championat regler som finns på Svenska Kennelklubbens hemsida.

<http://www.skk.se/Global/Dokument/Utstallning/Broschyre/Utstallnings-och-championatregler-T35-2012.pdf>

Åk gärna och titta på en utställning innan du och din hund debuterar.

Lämpliga saker att ta med när du åker på utställning

stamtavlan med vaccinationsintyg
PM med tider och ev. vägbeskrivning
lämpliga kläder och sköna skor
liggunderlag till hunden och en stol till dig själv
vattenskål
hundgodis
bajspåse
borste och kam till hundens päls
utställningskoppel
säkerhetsnål att fästa nummerlappen med

Lästips:

SKK's tävlings & championatsbestämmelser
Med seger i sikte av Barbro Eklund

Rasstandard för irländsk röd setter

Rasstandard för irländsk röd & vit setter

Lästips:

Irländsk röd setter - rasstandard med kommentarer

Irländsk röd & vit setter - rasstandard med kommentarer
utgivna av SISK